Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXV. Ч. 170. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 12-го СЕРПНЯ 1978 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 12, 1978 No. 170. VOL. LXXXV.

Проф. Кінан в Гарварді з'ясовує рішальну важливість національних проблем в СССР

Кембрідж (ФКУ). — В четвер, 20-го липня ц. р., проф. д-р Едвард Л. Кінан виступив з доповіддю для загальної Літньої Школи в Гарварді на тему: „Неросійські національності в СССР: перспективи на 1980-ті рр." Д-р Кінан є професором історії та членом Комітету Українських Студій в Гарварді, а від 1977-го року також деканом Факультету Гуманістичних і Природознавчих Наук. Він є автором праці „The Kurbskii-Grozny Apocrypha", широко коментованої на Заході та гостро критикованої в СССР, а також багатьох розвідок і статтей.

Проф. д-р Едвард Л. Кінан

Проф. Кінан розпочав свою доповідь твердженням, що в теперішньому часі легше доповідати про національні проблеми в Совєтському Союзі, ніж навіть десять років тому. Не тільки тому, що появилось багато праць на ці теми, але й американці більше поінформовані про етнічні проблеми в загальному і більш чутливі на різнородність культур.

Але, хоч багато американців ознайомлені з процесом русифікації та національними проблемами в Совєтському Союзі, все ж таки несподіванкою для багатьох являється факт, що згідно з переписом із 1970 р., ледве половина населення заявила себе росіянами. Друга з черги найбільш чисельна національність — це українці. За ними слідують два десятки чисельно й політично важливіших національностей, та багато дрібніших меншин. І хоч іде постійна асиміляція менших національностей в більші (не тільки в російську), то за твердженням проф. Кінана більш чисельні меншини не зникають, не асимілюються, а розвиваються й консолідуються.

Несподіваним фактом для багатьох є те, що з різних причин процеси такі як урбанізація та технічний розвиток, не приводять до асиміляції, а навпаки, посилюють національні почуття та сприяють модернізації традиційних культур.

Великим чинником в зберіганні ідентичности меншин СССР є те, що неросійські національності мали колись свою „золоту добу"; свою державність, і хоч вони їх втратили, все таки цей історичний факт дає їм самопевність у змаганнях за свої права.

Рівно ж у меншин Совєтського Союзу постійно зростає почуття, що вони є економічно використовувані.

Проф. Кінан звернув увагу в своїй доповіді на велику ролю соціяльних процесів в СССР від часу революції, таких як винищення еліти, на місце якої прийшла коляборантська упривілейована кляса та в результаті чого на місце зруйнованих національних культур, прийшла „совєтська культура" зрусифікована.

Хоч сьогодні совєтська влада є стабільна і має повну контролю, варта подивитися на далекосяжні процеси, головно демогра-

(Продовження на стор. 3-ій)

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ СХВАЛИЛА РЕКОРДОВИЙ ОБОРОННИЙ БЮДЖЕТ

Вашінгтон. — У середу, 9-го серпня, Палата Репрезентантів 339-ма голосами проти 60-ох схвалила законопроєкт, який пропонує призначити 119.2 більйона долярів на оборонні цілі, що представляє собою найбільший оборонний бюджет в історії ЗСА.

Оборонний законопроєкт, який тепер передано на розгляд Сенатові, пропонує 2.1 більйона долярів на розбудову п'ятого з черги корабля-літаконосця, який вживав би атомову енергію, хоча президент Джіммі Картер і його дорадники твердять, що Америці не потрібно додаткового нуклеарного літаконосця.

Схвалена Палатою сума на оборонні цілі є на 9 більйонів більшою від оборонного бюджету на поточний фіскальний рік. У розмовах з журналістами багато конгресменів заявили, що голосували за таким високим оборонним бюджетом, бо Совєтський Союз постійно розбудовує нові роди зброї і безперебійно збільшує свої видатки на військові цілі, що становить поважну загрозу для ЗСА і цілого вільного світу.

Із запропонованого Палатою Репрезентантів бюджету на наступний фіскальний рік, який почнеться 1-го жовтня ц. р., 41 більйон долярів пішов би для морської фльоти, 33 більйони для летунства, а 29 більйонів для армії.

Суддя заборонив використання усіх матеріялів проти совєтських шпигунів

Нюарк, Н. Дж. — Федеральний суддя Фредерік Б. Ласей зарядив в понеділок, 7-го серпня ц. р., що стейтовий суд, який підготовляє процес проти двох совєтських шпигунів, колишніх працівників Організації Об'єднаних Націй, переловлених на шпигунській роботі службовцями Еф-Бі-Ай в стейті Ню Джерзі, не може використовувати усіх перехоплених доказових матеріялів, головно тих, які сконфісковано при хвилевому придержанні Владіміра Зінякіна, третього секретаря совєтської місії до ОН, який користувався дипломатичним пашпортом, був звільнений і негайно виїхав до Совєтського Союзу. Нюаркський суд вважає, що документи, фотоплівки й інші речі, знайдені при придержанні Зінякіна, є дуже важливими документами, бо вони доказують, що совєтські шпигуни збирали документи про оборону ЗСА. У 50-сторінковому документі суддя Ласей також стверджує, що уряд З'єднаних Стейтів Америки мусить передати оборонцеві совєтських шпигунів прізвище старшини морської фльоти ЗСА, який допоміг відкрити шпигунську аферу. Прокуратор Роберт Дель Туфо заявив кореспондентам, що він покищо не приготований коментувати рішення федерального судді Ласея, яке матиме вплив на перебіг цілого процесу. Рівночасно Ласей відкинув домагання оборонців про полегшення обвинувачення проти двох інших совєтських шпигунів, Валдіка Александровіча Енгера і Рудольфа Петровіча Чернаєва, помимо того, що вони працювали в міжнародній установі і є громадянами СССР. Енгер і Чернаєв, заплатили 20.000 долярів старшині морської фльоти ЗСА в намаганні одержати від нього засекречені військові матеріяли, які відносяться до оборони ЗСА.

КАРДИНАЛИ З'ЇЖДЖАЮТЬСЯ ДО РИМУ НА ПОХОРОН ПАПИ ПАВЛА УІ І НА КОНКЛЯВЕ

Рим/Ватикан. — Протягом останніх кількох днів сюди прибувають кардинали з усіх континентів, щоб брати участь у засіданнях Священної Колегії Кардиналів, у похоронних відправах Папи Павла УІ і в конкляве кардиналів, на якому в наступному тижні виберуть нового Папу Римського.

Коментатори зазначують, що ніхто не може ще тепер з повною певністю твердити хто буде вибраний на 263-го наступника св. Петра на папському престолі, але вказують, що найбільші вигляди мають: італійські кардинали Себастіяно Баджіо, префект Священної Конґреґації Єпископів, Перікле Фелічі, президент Понтифікальної комісії щодо змін Канонічного Кодексу, Серджіо Піґнедолі, президент Секретаріяту для справ нехристиян і Джіованні Бенеллі, архиєпископ Фльоренції, а з неіталійців: француз Жан Війо, ватиканський секретар стану, і примас Голляндії кардинал Йоганнес Віллебрандс. Хоча більшість коментаторів вважає, що конкляве кардиналів таки вибере італійця на 263-го Папу Римського, то існує можливість, що може вийти і „чужинець", бо кардинали схочуть підкреслити універсальність Церкви. Конкляве почнеться не скоріше як 21-го серпня, але не пізніше як 26-го.

У середу, 9-го серпня, тіло Папи Павла перевезено з папської літньої резиденції Кастель Ґандольфо, де він помер на удар серця минулої неділі, 6-го серпня, до Базиліки св. Петра у Ватикані, де тіло лежатиме біля головного вівтаря протягом четверга і п'ятниці. Похорон відбудеться в суботу, 12-го серпня, а офіційний жалобний період триватиме до неділі, 20-го серпня. Конкляве кардиналів почнеться після закінчення жалобного періоду.

„Правда" знову атакує закордонну політику Китаю

Москва. — Газета „Правда", орган ЦК КПСС, знову заатакувала закордонну політику Китайської Народної Республіки напередодні першої поїздки голови китайської Комуністичної партії Гуа Куо-фенґа до Румунії, Юґославії й Ірану. В коментарі „Правди" стверджується в першу чергу, що нові китайські керівники ведуть зумисно таку закордонну політику, яка посилює ворожнечу між народами і веде до нової війни. „Правда" не згадує у коментарі візити Гуа до країн Східньої Европи, яка запляноване на 19-го серпня ц. р., але зі змісту виглядає, що совєтські верховоди дуже затурбовані, зокрема відвідинами Румунії, яка є членом Варшавського Пакту. Вже раніше деякі совєтські дипломати висловлювали думку, що погодженість президента Румунії Ніколаї Чаушеску на візиту Гуа Коу-фенґа є свого роду „випробуванням толерантности" Кремля до своїх сателітів. Головною ціллю совєтської пропаґанди, в тому числі останнього коментаря в „Правді", є показати, що Пекін намагається підмінувати совєтсько-американську співпрацю і зірвати політику детанту. Крім китайських керівників, головним прицілом совєтської пропаґанди стали на Заході проф. Збіґнєв Бжезіньскі, дорадник президента Картера в справах крайової безпеки, який, на думку совєтських пропаґандистів, намагається „розґравати китайську карту" проти Совєтського Союзу, і ще деякі політичні діячі, між ними сенатор Генрі Джексон, політику якого вже віддавна атакує Москва. „Правда", відповідаючи на статтю китайського міністра оборони Гсу Гсіянґа-чієна стверджує, що Пекін об'єднався з найбільш „реакційними і аґресивними силами імперіялізму на Заході". „Вони (китайці-, — пише „Правда", — охоплені тепер військовою гістерією, розповсюджують ворожнечу між народами, наближають світ до нової війни. Це є есенція нової закордонної політики пекінських лідерів". „Правда" висловлює здивування, що деякі країни продовжують співпрацювати з КНР, маючи мабуть на увазі в першу чергу Румунію, яка вневдовзі гостити́ме в себе китайського верховоду.

ПОЛЬСЬКИЙ ЦЕНЗОР ВТІК ДО ШВЕЦІЇ, ВИЯВЛЯЄ ТАЄМНИЦІ

Париж (Софія Наумович) — "Експрес" з 10-16 липня ц. р. друкує інтерв'ю своїх репортерів з польським цензором Томою Стжижевським, який утік на Захід „зі своїм кодексом, чорним списком заборонених імен та з сотнею гротескних порад, подиктованих владою. Усе це він показав Християнові Желенові та Леопольдові Унґерові (репортерам „Експресу" — С. Н.). Він їм теж розказав про свою „негідну працю у краківській пресі".

Цей виступ зілюстрований знімкою 32-річного Стжижевського та картиною розкопів Катиня з таким написом: „Призначений цензерувати список жертв Катиня, цензор натрапляє на прізвище свого діда". Ця знімка має надпис: „Офіційний документ про Катинь", а побіч деклярація проф. Навіля з Женеви з надписом „Жертви Совєтів".

У репортажі журналістів „Експресу" читаємо: „Його псевдо було: „3-14". УКракові він контролював журналістів, лякував, обрізував, викреслював, ампутував їхні статті, як теж радіо- і телепередачі, рукописи книжок, театральних п'єс. Він клав на індекс карикатури, він навіть перевіряв афіші... На весні 1977 р. „3-14" залишив свої ножиці. З туристичною візою він перетворився у втікача на Захід. Прикордонники недбало перевіряли баґаж такої особистости як цензор, то й недобачили, що він вивіз з Польщі 600 сторінок „правил, порад, директив і кодексу комуніста". Сьогодні у своєму притулку в Люнді, університетському місті Швеції, він може підтвердити все текстами. Навіть причину своєї втечі: „Немає ні одного поляка, який не знав би, що совєти змасакрували 15.000 польських старшин у Катині. Коли я тільки починав свою цензорську роботу, я впав на одну директиву: „єдине пояснення катинського вбивства, тільки з совєтської Енциклопедії, яка присвоїла його нацистам". Мене збунтувало, що цей список не сміє бути ніколи проголошений. А мій дідо в ньому є! З того дня я мав ідею-фікс: втекти на Захід, щоб свідчити. Та спершу треба було забрати документи, або їх скопіювати. Це забрало мені два роки".

„А все ж таки життя краківського цензора було приємне!" — іронізують репортери, — „3-14" дістав цей пост завдяки своєму братові, апаратчикові від „культу". Він мав добру платню, право на добре мешкання, на спеціяльні крамниці з західнім крамом, та проводив вакації у партійному будинку відпочинку. Очевидно мав авто, бо зрештою був членом „нової кляси". Для своєї роботи мав єдину вказівку: комуністичний світ найкращий, треба мати в пам'яті всі „здобутки

(Продовження на стор. 3-ій)

Високий старшина румунської розвідки „вибрав волю"

Вашінгтон. — ЮПІ й інші пресові аґентства інформують, що речники Адміністрації президента Картера підтвердили в середу, 9-го серпня ц. р., вістку про втечу на Захід високого старшини румунської розвідки, який перебуваючи в урядових справах в Західній Німеччині зумів нав'язати зв'язок зі службовиками американської Центральної Розвідчої Аґенції (Сі-Ай Ей), які допомогли йому переїхати до З'єднаних Стейтів Америки, де він тепер переходить через процедуру допитів. Виявилося, що цим сташиною є ген. Іон Пацепа. Речники Адміністрації мали виразні інструкції не входити в дискусію і не коментувати справи нового втікача з кореспондентами, поки не вияснитьться ситуація і не буде встановлено, чи дійсно ген. Пацепа бажає залишитися на Заході. Вашінгтон тільки підтвердив вістку німецької газети про втечу і про перебування втікача в ЗСА.

В ЕЛЛЕНВІЛІ ВІДБУДЕТЬСЯ XXVII ВСЕАМЕРИКАНСЬКИЙ ЗДВИГ СУМА

Елленвіл, Н.Й. — Крайова Управа СУМА і Команда XXVII Всеамериканського Здвигу, яку в цьому році очолює відомий сумівський діяч Ярослав Петрик, інформують, що цьогорічний Маніфестаційний Здвиг Спілки Української Молоді Америки відбудеться в днях 2, 3 і 4-го вересня ц.р. на власній Оселі в Елленвілі для всіх Осередків і Відділів в З'єднаних Стейтах Америки. Здвиг проходитиме під кличем: 60-річчя Відновлення Української Державности і в 40-річчя з дня трагічної смерти полк. Євгена Коновальця, основоположника і Провідника Організації Українських Націоналістів. У Здвизі, як і попередніми роками, візьмуть участь: сеньйори, старше членство, улади дружинників та молодше юнацтво СУМА, численні мистецькі гуртки, більші хорові і танцювальні ансамблі, спортові команди і гуртки самодіяльности молодшого юнацтва.

Відкриття Здвигу перебачається на суботу о год. 12:30 по полудні, потім відбудуться спортові змагання, а о год. 7:30 вечором великий Святочний Концерт і танцювальна забава при двох оркестрах у великій залі Світлиці та під вільним небом на плятформі.

В неділю, 3-го вересня, о год. 10-ій рано Владика Василь Лостен, єпископ Стемфордської Дієцезії, відправить Архиєрейську Службу Божу на великій площі перед пам'ятником Героям. Буде відправлена також Богослужба у православному обряді. Після Богослужень відбудеться маніфестаційна частина Здвигу на головній трибуні, а по обіді закінчення спротових змагань, роздача свідоцтв для учасників вишкільного табору СУМА, другий концерт сумівських одиниць і ще одна забава, до якої гратимуть добірні оркестри. В маніфестаційній частині Здвигу візьмуть участь запрошені представники українських Центральних Організацій та установ і речники американського політичного світу. Атракцією Здвигу буде виступ великої духової сумівської оркестри з Чікаґо.

Команда Здвигу складається з 24-ох осіб, активних сумівських діячів, старшого і молодшого покоління, які мають досвід у переведенні таких багатьолюдних зустрічей. Крім Я. Петрика, важливіші референтури в Команді Здвигу очолюють: Марійка Барна — таборовий писар, Михайло Шашкевич — обозний, Корнель Василик — мистецький керівник, Роман Глушко — керівник спроту, д-р Асколь Лозинський — керівник зовнішних зв'язків. Господарською частиною завідуватиме Заряд Оселі і Адміністрація під керівництвом В. Костика і І. Вівчара.

Крайова Управа і Команда Здвигу СУМА у зверненні висловлюють надію, що українське громадянство візьме масову участь у цій одинокій на американському терені сумівській імпрезі, якою СУМА не тільки закінчує літній сезон і таборництво, але відмічує також важливіші історичні дати і дає можливість молоді, головно молодим мистецьким одиницям, виступити перед великою публікою.

Боффало матиме цієї неділі черговий Українсько-Американський День

Боффало (Михайло Лоза). — Влаштування Українсько-Американського Дня стало в Боффало уже традицією. Коли б його не влаштувати, відчувалася б уже своєрідна прогалина в громадському житті. Зрештою, до Українсько-Американських Днів звикли вже й громадяни не-українського походження, які радо відвідують ці імпрези.

Характерною прикметою Українсько-Американських Днів у Боффало є те, що кожний з них присвячений якійсь важливій події з історії України, а то й Америки. Цьогорічним Українсько - Американським Днем будуть відмічені такі події: 60-річчя проголошення 4-им Універсалом Української Державности; 40-річчя смерти полк. Євгена Коновальця та 35-річчя існування АБН.

Українсько-Американський День в цьому році відбудеться вже цієї неділі 13-го серпня (початок о год. 1-ій по пол), на площі „Айленд Парк" у підбоффалівській місцевості Вест Сенека при перехресті вулиць Клінтон і Юніон.

Імпреза почнеться і закінчиться молитвою. Молитви проведуть: о. Василь Уманець і о. д-р Павло Івахів.

Офіційне відкриття імпрези зробить голова УККА і голова Ділового Комітету Василь Шарван.

Доповідь, у якій віддзеркалені всі три згадані річниці, виголосить запрошений із Ню Йорку гість д-р Аскольд Лозинський.

В дальшій частині проґрами передбачені: виступ солістки Анни Томяк з Детройту (в ролі Гуцулки Ксені з ориґінальним пісенним репертуаром), виступ артиста Володимира Довганюка з Торонта (в ролі Гриця Зозулі); виступ СУМівського танцювального ансамблю „Соколи" з Ошави; виступ хору Юної СУМА з Боффало під проводом мгр Христини Мороз; виступ танцювального гуртка „Калина" з Боффало під проводом Лідії Стеценко; виступ танцювального гуртка Юної СУМА з Боффало під проводом Юрія Гудимяка та виступ юносумівської молоді з Боффало під проводом Марії Седлярчук.

Всією програмою Українсько - Американського Дня керуватиме студент Олег Борачок.

Пригадаймо громадянству, що в Укр. Домі „Дніпро" відбувається виставка присвячена АБН, що її влаштував маестро Мар'ян Борачок з власних експонатів. Виставку можна буде відвідувати й під час Українсько-Американського Дня.

ПРИГАДУЮТЬ „ГОМІН УКРАЇНИ" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — В наступну п'ятницю, 18-го серпня, тут відбудеться традиційний вже великий фестиваль „Гомін України", що в попередніх роках належав до найбільших українських культурних імпрез в Америці. Програма цього року заплянована і приготована так, щоб перевищити всі дотеперішні. Тепер важливе, щоб „дописала" також публіка та щоб між тисячами американців не забракло також українців. Тому білети на фестиваль можна ще набути цієї неділі біля всіх українських церков Філядельфії — інформує місцевий Відділ УККА.

Переговори між Китаєм і В'єтнамом обмежуться до обопільних обвинувачень

Пекін. — Ройтер інформує, що переговори між представниками Китайської Республіки і комуністичного В'єтнаму, які розпочались 8-го серпня ц. р. в Ганою і метою яких є в першу чергу врегулювати справу одного мільйона китайців у В'єтнамі, яким в'єтнамський уряд наказав покинути країну, викликаючи тим самим напружену ситуацію між обидвома країнами, обмежуються покищо до загальних обопільних обвинувачень. Заступник міністра закордонних справ КНР Чунґ Гсі-тунґ, який очолює китайську делеґацію, обвинувачує В'єтнам в зумисному нищенні китайського населення у В'єтнамі, насильній репатріяції, нищення культурних надбань китайської меншини тощо. Тим самим, заявив китайський міністер, В'єтнам зламав договір з 1955 р., в якому виразно наголошується справу пошанування традицій великої числом китайської меншини. Чунґ, промову якого опісля передано кореспондентам, твердить, що напружену ситужцію між обома країнами не створили китайці

Страйк друкарів припинив появу трьох газет в Ню Йорку

Ню Йорк. — У четвер, 10-го серпня, не появилися видання трьох головних газет цього найбільшого міста ЗСА, а саме „Ню Йорк Таймс", „Дейлі Нюз" і „Ню Йорк Пост", бо день раніше робітнича спілка друкарів проголосила загальний страйк, бо не може погодитися з видавцями трьох згаданих газет, які плянують зменшити кількість затруднених друкарів протягом наступних кількох років, зокрема тих, які прийняті на частинну працю. Видавці не плянують звільняти друкарів, але заявили, що з відходом працівників на емеритуру не прийматимуть нових, щоб в такий спосіб зменшити видатки. Крім того, видавці запропонували нижчі підвишки в заробітних платнях, ніж вимагала профспілка друкарів.

Інші робітничі спілки, як профспілка шоферів вантажних автомобілів, які розвозять газети по кіосках, заявили свою солідарність з друкарями. Ще не відомо, як довго триватиме цей страйк, але останній страйк друкарів нюйоркських газет в 1962-му році тривав 114 днів.

Сенсаційні відкриття у Києво-печерському заповіднику

В обидвох київських газетах — „Культура і життя" та „Радянській Україні" появилися повідомлення про сенсаційні відкриття різних невідомих досі печерних проходів і крипт у Києво-печерському заповіднику.

Почалося це в листопаді 1977 року під час реставраційних робіт. В тракті робіт у Ближніх печерах під металевими плитами підлоги XУIII сторіччя наукові працівники заповідника відкрили стародавні захоронення в колодах, дерев'яних гробницях і ґрунтових ямах. Досі про ці поховання не було ніяких згадок. Під час дальших детальніших вивчень групою спелеологів, в часі зондування стін виявлено понад вісімдесят раніше невідомих крипт-могил великих розмірів, локул. Відкрито також два нові відгалуження, так звані ділянки Нестора і Меркурія, довжиною 105 метрів. На території ділянки Нестора (Нестора-літописця) знайдено велику кількість графіті — написів на стінах, які в основному датуються XУI - XУII сторіччям. Велике історичне значення має напис над входом в одну з крипт, датований 1150 роком. Пізнати — пише „Культура і життя", — що його виконав великий майстер, можливо з оточення Нестора- літописця. На ділянці Меркурія відкрито унікальні фрески, виконані прямо на ґрунті, велику кількість — 15 рядів (цегла) плінфи XI - XII, рештки дерев'яних стовпів. Ця знахідка, як твердять науковці, — вказує на те, що можливо відкопано підземну церкву. А також, перечитуючи спогади іноземних мандрівників, які відвідували лавру в різні очерки часу, київські спелеологи звернули увагу на записки з 1594 року Еріха Лясоти: „У цих печерах два алтарі... Там, де стоїть задній алтар, земля до святого Антонія провалилася. Після нього монахи почали копати в цьому місці і хотіли шукати Антонія, але вирвався із землі вогонь і відігнав їх. Коли ж вони після цього відійшли до лівого боку і там почали копати, то прорвався потік води такий сильний, що залив би їх, якби вони не зупинилися". І справді, при дослідженні аварійних ходів цієї ділянки науковці звернули увагу на те, що один з них покритий „кіптявою", а другий забитий водоізоляційною пробкою. Після аналізи „кіптяви" виявилося, що це наслідок життєдіяльности мікроорганізмів. Відкрито теж підземні вулиці, які отримали назви „Жилої" і „Некрополя". На них знайдено багато монет XУI-XIX сторіччя, фраґменти виробів зі шкіри, кераміки, скла, чудово виконані хрести-парамани, хрести плетені зі шкіри. Загальна довжина відкритих ходів виносить 329 метрів; ближніх печер — 228 метрів. Досліди продовжуються.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Пропаґанда і дійсність

У кінці минулого місяця президент Джіммі Картер видав проклямацію, якою відзначено 80-річчя „переходу Пуерто-Ріко під американський прапор''. Однак, замість підкреслювати, що цей острів із еспаномовним населенням „навіки з'єднався з Америкою'', як це завжди робить Москва, коли справа йде про відношення України до Росії, то президент Картер заявив, що він і його уряд вповні підтримують право Пуерто-Ріко на самовизначення. Зазначуючи, що після виборів у 1980-му році пуерто-ріканці матимуть ще одну нагоду шляхом референдуму вирішити своє політичне майбутнє, Президент, звертаючись до населення того острова, заявив, що підтримає будь-яке їхнє рішення, не зважаючи на те, чи воно буде на користь перетворення Пуерто-Ріко в стейт ЗСА, чи встановлення самостійної пуерто-ріканської держави, чи залишення тому островові дотеперішнього статусу „коммонвелту'' ЗСА. „Рішення у ваших руках і до цього рішення ви дійдете цілком вільно, згідно з вашими традиціями, демократичним і мирним шляхом'' — заявив пуерто-ріканцям президент Картер.

Проклямація Президента — це ще один доказ цілком безпідставних і брехливих тверджень Москви та її поплентачів, що нібито Америка веде „колоніяльну'' політику відносно Пуерто-Ріко і, мовляв, відмовляється признати тому островові право на самовизначення. Найбільший глум в тому, що Америці закидає ведення колоніяльної політики саме Совєтський Союз, ця остання колоніяльна імперія в світі, яка поневолює десятки народів, включно з українським, та з так званими „народними демократіями".

Кремлівські ватажки-лицеміри добре знають, що Пуерто-Ріко не є жадною колонією ЗСА та що пуерто-ріканське населення вже давно користується повним правом на самовизначення. У 1952-му році пуерто-ріканці подавляючою більшістю голосів вирішили, що хочуть бути „коммонвелтом'' ЗСА і одержали дуже широку автономію, а в референдумі в 1967-му році 60 відсотків пуерто-ріканців знову зазначили, що бажають, щоб їхній острів залишився „коммонвелтом'', 39 відсотків тоді вимагали, щоб Пуерто-Ріко стало стейтом ЗСА, а тільки менше ніж один відсоток голосуючих обстоював незалежність для Пуерто-Ріко. Крім того, кожних чотири роки під час загальних виборів пуерто-ріканці мають ще додаткову змогу вирішувати своє політичне майбутнє, бо тоді вільно висувають своїх кандидатів ті політичні партії, які вимагають незалежности для Пуерто-Ріко. Під час останніх виборів у 1976-му році ці самостійники одержали тільки 4 відсотки із відданих голосів.

Отже, як бачимо, населення Пуерто-Ріко вже давно користується повним правом на самовизначення, а твердження Москви про якусь „колоніяльну'' політику ЗСА відносно того острова — це тільки лицемірство, яке має на меті відвернути увагу від факту, що власне Совєтський Союз є останньою в світі імперією з народовбивчим диктаторським режимом. Тоді, коли президент Картер заявляє, що пуерто-ріканці мають повне право вирішувати своє політичне майбутнє, включно із створенням самостійної держави, то кремлівські сатрапи засуджують на кару смерти чи на довгі терміни ув'язнення таких патріотів, як Левка Лук'яненка, Звіяда Гамсахурдію та інших, які, покликаючись на конституцію СССР, яка містить статтю про право союзних республік на вільний вихід із Совєтського Союзу, пропагують самостійність для України, Грузії, Вірменії та інших підсовєтських „республік''.

Панас Феденко

ЮҐОСЛАВІЯ НА ПЕРЕХРЕСТІ ІСТОРІЇ

В Беоґраді закінчилася конференція міністрів закордонних справ тих країн, що створили 17 років тому спілку невтральних „незаангажованих''. Почин для того дав юґославський президент Йосип Тіто, і активну участь у Спілці незаангажованих брали індус Неру та китаєць Джо-ень-лай. Спілка невтральних ставила собі за завдання — держатися осторонь від двох політично-мілітарних союзів — НАТО і Совєтського бльоку. Ця позиція давала можливість членам Спілки незаангажованих шукати фінансово-економічної та технічної допомоги в державах, приналежних до обох великих союзів, за відомим правилом: „Покірне телятко дві матки ссе...''

Однак ця ідилія не тривала довго. В самій бо Спілці незаангажованих вийшли наяв суперечності, ворожнеча і навіть воєнні конфлікти між окремими членами цієї спілки. Ми бачимо, як кров ллється на кордоні двох комуністичних країн — В'єтнаму і Камбоджі в Азії; в Африці комуністичні уряди Етіопії (Абесинії) та Сомалії ведуть партизанську війну, бо сомалійці хочуть визволити своїх братів, що заселяють Еритрею, окуповану абесинцями. Незабаром із цієї „ґериллі'' може вийти справжня війна. Для того Москва послала в Етіопію велике множество зброї найновішого типу та ще й Кастро з острова Куби помагає абесинцям вишколювати військо через спеціялістів, що прилетіли з Гавани. Нові конфлікти за кордони між державами Африки й Азії виникають і будуть рости неминуче, бо території тих держав викраяно згідно з границями, які створили европейські колоніяльні імперії, без уваги на національну (краще сказати — родову чи племінну) приналежність мешканців.

В Беоґраді на конференції гостро полемізували між собою міністри В'єтнаму і Камбоджі, Сомалії та Етіопії; міністрові з Куби довелося різними словесними викрутами доказувати, що вояки диктатора Фіделя Кастра в Африці, допомагаючи комуністам Етіопії проти комуністів Сомалії, зовсім „невтральні''...

В цій атмосфері ворожнечі між членами Спілки незаангажованих мусів Тіто та його міністри багато „поту втерти'', щоб замазати щілину в тріснутому горщику „згоди в сімействі''. Без сумніву, провідники комуністичної Юґославії добре знають і помічають лінію Москви — взяти під свою „протекцію'' Спілку незаангажованих. Кремль уже має в цій Спілці своїх вірних поплентачів, готових кинутися в вогонь і в воду по наказу „старшого брата''.

Комуністичний Китай має свою союзницю в Спілці невтральних — Камбоджу — і певно придбає в ній ще більше прихильників, бо поволі виясняється, що загребуща Москва тільки на словах визнає „самовизначення народів'', а при нагоді накладає свою тяжку руку на чужі країни.

Однак юґославці не хотіли сказати на конференції в Беоґраді, що „король голий'', тобто, що Москва веде жорстоку імперіялістичну політику, одночасно ширячи пропаґанду проти „імперіялістів'' держав НАТО та „расистів'' комуністичного Китаю. Тому юґославці постаралися, щоб Конференція прийняла таку резолюцію, котра б не образила московського „старшого брата''. В резолюції сказано про прямування великодержав до „гегемонії'' (провідництва), але не названо винуватців, яких слід покарати за цей гріх.

Можна зрозуміти, чому Тіто і його комуністична громада не поставили на конференції „крапки над і'', як це робили араби, розчаровані політикою Москви. Насамперед, Тіто, якому минуло 86 років, не хотів, щоб конференція Спілки незаанґажованих не розбилась і не була останньою: адже Тіто був ініціятором створення Спілки. Друга причина нерішучости Тіта — це внутрішня ситуація Юґославії.

Ця держава многонаціональна і „многокультурна'', кажучи словом, модним у Канаді. Перед Першою світовою війною 1914 р. тільки Сербія була самостійна; інші народи теперішньої Юґославії були під владою австрійською і мадярською; хорвати і словінці — католики, серби й чорногорці — православні, серби в Босні — мусульмани, як і албанці. „Королівство сербів, хорватів і словінців'', проголошене після розпаду Австро-Угорщини 1918 р. не вміло розв'язати справедливо спорів, що виникли між народами цієї держави. Перевагу мали серби на чолі з королями з роду Карадбордєвичів. Проти сербського централізму боролися особливо хорвати: адже вони за угорської влади мали широку автономію, а в королівстві хорвати й словінці мусіли слухати наказів сербської бюрократії із Београду. Щоб показати „національну гордість'' держави, в Београді вирішено назвати королівство „Юґославією'': це нагадує заміну назви совєтської Російської імперії „Совєтським Союзом'' 1922 р., котра зовсім не зменшила переваги й централізму Москви.

Хорвати й словінці стоять на вищому рівні культури й господарства, і вони невдоволені, що продуктами їх праці керує серб-

(Продовження на стор. 3-ій)

І. Вовчук

МОСКОВСЬКЕ МИРОТВОРСТВО ВИДИХАЛОСЬ

II

Безугаву бубнить московська преса про те, як національно визвольні рухи в Африці здобувають перемоги при військовій і політичній підтримці й допомозі СССР. І дійсно, при нерішучості, а то й потуранні політики умиротворення стратегам московського большевицького колоніялізму вдалося створити за зразком першої країни переможного соціялізму совєтизовані держави: Анґола, Етіопія, Ґвінея, Конґо, Мозамбек, Афганістан і інші. За часів миротворної розрядки придумали робити це збройними силами „меншого брата'' — совєтизованої Куби. Біля 40.000 кубинських вояків допомогають совєтизувати африканські країни, постійно стаціонуючи в Анґолі і Етіопії, а в 14 інших тисячі інструкторів і дорадників готують „визволення'' за московсько-большевицькими глаголами. В Кремлі удають і твердять, що СССР у „визвольній'' совєтизації африканських країн не бере участи, в Африці ж немає ніодного солдата СССР. Генерали не входять в рахунок, а вони ж і здійснюють большевицький неоколоніялізм, організуючи визвольні війни совєтською зброєю.

За даними тижневика „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт'', протягом останніх п'яти років совєтське постачання зброї до Африки виглядало так: в 1972 р. постачено на 55 мільйонів долярів, в 1973 р. — на 75 мільйонів, а в 1974 році — на 235 мільйонів долярів. В 1975 році, коли „визволяли'' Анґолу, допомога зброєю винесла 600 мільйонів долярів, а в 1976 році доставлено було зброї більше як на 1 мільярд долярів. А в 1977-1978 рр., в час великої напруги в Африканському Розі, повітряним мостом перекинуто озброєння більше як на 1 мільярд долярів в цей район. Московсько-большевицьку „визвольну'' агресію в африканських обширах кубинськими вояками Шамани марксо-ленінської догматики теоретично обґрунтовують виконанням братерського інтернаціонального обов'язку „совєтським'' і кубинським народам для пригнічених африканських народів.

Наведені цифри постачання зброї показують, що „інтернаціональне братерство'' з совєтизацією триває довший час. Велика політика ЗСА і Заходу, спостерігаючи те, кумкала, а не спромоглася заговорити повним голосом про підтримку визвольних процесів націй, совєтизованих в імперському комплексі СССР. На посилення совєтизації в Африці останніми роками уряд ЗСА реагував осторогами в листах Президента. В Москві вважали ту філіпіку за червоний зигзаг картерівської політики і своє робили. Тільки після кривавих подій в провінції Шаба (найбагатіша частина Заїру), де вишколені совєтсько-кубинськими інструкторами на терені Анґоли партизани т. зв. конголезійського визвольного фронту, захопивши м. Кольвезі, вчинили дику розправу з населенням, в співіснувальних відносинах між ЗСА і СССР зарисувалися зміни.

Від звірств, вчинених „визволителями'' в провінції Шаба, жахнувся світ поза московським царством, преса якого в перші дні промовчувала „визвольний'' вандалізм. А потім, за вказівками кремлівського штабу, „Правда'' й підопічна їй преса обвинуватила французьких і бельгійських імперіялістів, що й під час рятування білого населення гризлися між собою за багатства країни. А щодо кривавих розправ з населенням, то коли вони й були, то їх, за твердженням офіціозу ЦК КПСС, їх доконали вояки заїрської армії антинародного режиму президента Мабуту, який запродався капіталістам. Лінкольн в одній промові говорив, що деяких людей можна оглуплювати весь час, „але неможна оглуплювати весь час всіх''. Не раз оглуплювали світ з різних нагод московські визволителі, а цим разом не пішло.

Заїрські події насторожили суспільну думку в світі, а особливо в Західній Европі, де ще не забулося викрадення і вбивство Альдо Моро. Як прийшли вістки про звірську різанину, то багато людей почали вбачати в обох злодіяннях спільні нитки з одного центру. У Вашінгтоні і в Західній Европі в тумані миротворення побачили небезпеку глобальної „визвольної'' стратегії московського большевизму. На сесії Генеральної Асамблеї ОН обговорювали московську ініціятиву про світове роззброєння, чергове оглуплювання на світовій говорільні, а у Вашінгтоні представники країн НАТО домовились і почали організовувати міжафриканські збройні сили для тушення роздмуханих на африканському континенті визвольних пожеж совєтизації країн. Формуванням міжафриканських сил, матеріяльно-технічним забезпеченням, озброєнням і транспортуванням опікується ЗСА і Франція разом з іншими країнами НАТО. А континенти для них постачить Марокко, Єгипт та інші союзники Заходу. Перші відділи вже прибули до Заїру.

(Далі буде)

Д-р Василь Трухлий
Голова УЛТПА

НА МАРҐІНЕСІ 18-го З'ЇЗДУ УЛТПА

18-ий Науковий З'їзд Українського Лікарського Товариства Північної Америки відбувся в днях від 30 червня до 4 липня ц. р. у Вінніпезі з великим успіхом. Не лише з точки погляду професійної, але і громадської. Доказом високого медичного рівня є попертя, або спонзорування цього З'їзду медичною школою „Раш Медікал Коледж'' та отримання, перший раз в історії нашого товариства, І-ої категорії наукових кредитів для учасників. Мабуть, під враженням цього власне й була реакція президента Канадської Медичної Асоціяції, який на бенкеті запропонував, щоби Манібобський Відділ УЛТПА ввійшов, так би мовити, під опіку КМА.

З громадської точки погляду успіхом З'їзду була вже сама величава гостинність Вінніпеґського Відділу. Здавалось, що цілий український Вінніпеґ приймав в цьому участь і гостив нас.

Телевізійне інтерв'ю на обох станціях (англомовній і французькій) додало до моральної підтримки та практичного поштовху в українській справі.

Здається, що українська преса ніколи раніше не звернула стільки уваги на лікарський з'їзд, як цим разом — це теж рахуємо нашим успіхом! Виглядає, однак, що деякі журналісти мають помилкові погляди і невірні інформації як про останній з'їзд, так і про УЛТПА взагалі. Тим самим, читачі української преси можуть витворити собі помилкові поняття про діяльність УЛТПА. Великої дослідної праці робити не конечно потрібно, вистачає журналістові просто поговорити з котримось із членів Головної Управи, або з одним з бувших президентів УЛТПА, а тих на З'їзді у Вінніпеґу було присутніх аж сім! Не дійшло б тоді до помилкового репортування, що З'їзд „уперше за всю історію УЛТПА відбувся на терені Канади'', бож насправді був він на терені Канади четвертим (Торонто, Монтреаль, Торонто, Вінніпеґ). На жаль, неправильні вістки, подані друком в пресі, часом передруковуються, або цитуються як факти.

УЛТПА в Канаді є добре зорганізоване та існує вже довші роки з Відділами в Торонто, в Едмонтоні, в Монтреалю, в Саскатуні, а останньо у Вінніпеґу, та є добре відоме між українським суспільством.

У нашому Товаристві немає канадських або американських лікарів, але є лікарі українського походження, і ці лікарі українського походження в ЗСА мають безліч можливостей задовольнити свої професійні потреби на загально-американських медичних форумах, що вони й роблять, занимаючи особливо високий відсоток позицій на медичних факультетах.

Українські лікарі як в Канаді, так і Америці, стараються тримати високий науковий рівень своїх наукових конвенцій. Це викликає не лише респект загальної медичної суспільности, але, власне, і наших молодих лікарів, які на цьому континенті кінчають студії, та притягає їх до Товариства — а вони ж наша будучність. Організо-

(Продовження на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

„ВОРОЖБИТ''

(Спомин)

Це була така, вибачайте, „дівка'', що її мама привела на Союзівку ще за ручку, або й привезла в дитячому візочку, — за те сперечатися з вами не буду, в кожному разі її, Аретку, можна безпечно зарахувати до тих „союзових'' дітей, що мали щастя змалечку виростати й виховуватись на клаптику України в Америці. Автор цих рядків признається до гріха в цьому місці, що любив частенько передразнювати гарненьке, чепурненьке дівчатко, при кожній нагоді титулуючи її жартома — „міс Союзівкою''.

І тут треба підкреслити, що мала Аретка таких жартів не любила! Рішуче потрясаючи білявими „льочками'' на знак протесту, відповідала серйозним тоном:

— Я не є міс Союзвіка!

— А чому ти не є?

— Бо я ще замала.

Коли ж дівчатко стало прибирати форми підлітка, — що проявлялось перш за все на тенісових кортах а також на пляжі, розуміється, впертий автор ще з більшою настирливістю пришивав Ареті титул кралі Союзівки. Вона далі протестувала, але вже не так рішуче й безкомпромісово, як тоді, коли ще була дівчинкою.

— Прошу пана, прошу мене так не називати... Я ще не є міс Союзівкою, — говорила з кокетливою усмішкою.

А коли 17-го вересня 1977-го року 19-літня студентка фізкультури і вже знана тенісістка Арета Ракоча з Коговзу, Н.Й., перейняла корону міс Союзівки на 1977-1978 рік, під час традиційного Дня Українського Народного Союзу, — тоді, звичайна річ, уже не було протестів чи заперечень з її боку... Тільки мама новообраної королеви погрозила пальчиком авторові цих рядків і сказала:

— А з вас, пане, небезпечний тип! Ви маєте в собі щось від ворожбита чи ясновида. Це ж ви виворожили моїй доні, що вона стане міс Союзівкою!

— Ох, ні, мамо! — засміялася красна доня, — цей пан нічого мені не виворожив! Він це, просто, в мене вмовив!

Ікер

Яр Рудницький

ОДИН ДЕНЬ НА „ПУЛЮЇВЦІ''

Власне навіть не цілий день, а півнеділі 30 липня 1978, коли то д-р О. Вінтоняк з дружиною зорганізував поїздку до Ліцлдорфу (в південно-східній Баварії) з метою відвідати інж. Олександра Пулюя, сина славного винахідника Х-променів, д-ра Івана Пулюя (1845-1918).

Ми виїхали з Мюнхену в соняшне пообіддя автомашиною, що нею впевнено керувала пані Вінтоняк, у південно-східньому напрямі на Розенгайм; після півгодинної їзди вигідним автобаном ми звернули на південь у напрямі Куфштайну під австрійську границю. В одному з підальпійських сілець — Ліцлдорфі треба було спинитися, з'їхати на малу польову Шітвейн-штрассе й здержатися перед типовим баварським домом — „Пулюївкою'', тобто садибою родини інж. Пулюя. Ми поволі виходили з авта й д-р Вінтоняк представляв нас господарям: Це проф. М. Гоцій — мистецтвознавець з УВУ; це д-р І. Шумська-Мороз, його асистентка; а це проф. Я. Рудницький з Канади.

Привітавшися з нами інж. Пулюй і його (німецька) дружина запросили нас у хату. Розмови велися „двомовно'', раз по-українському, раз по-„офіційному''. Труднощів у переході з одної мови на другу не було, пані дому уважливо прислухувалася до звуків наших розмов між собою й, здавалося, дещо навіть розуміла.

— На жаль, я не мав змоги ходити до української школи й тому вибачайте мені, якщо щось скажу неправильно — пояснював господар.

— А де ж Ви навчились рідної мови?

— В Україні в часі Першої і Другої світових війн; тепер читаю українські книжки й журнали, а теж час-до-часу зустрічаюсь з українцями, як от з Вами, з Патріярхом Йосифом, що запрошує приїхати до Риму, „унд зо вайтер''... — пояснив 77-літній „Пулюй-молодший''.

Ми поділилися на дві групи: мистецтвознавці пішли з пані Пулюй до її мистецького ательє обдивляти її постаті з лялькового театру, різьби й вітражі, а ми, книголюби — архівісти, почали нишпорити по бібліотеці й рукописних збірках інж. Пулюя.

І чого там не було!

Книжки Івана Пулюя й про нього, газети, журнали, фотографії, факсіміля, а там рукописи. Нам попала в руки гарно (тематично) впорядкована збірка листування Івана Пулюя з родиною, приятелями, фірмами, установами. Між невідомими досі є листи Богдана Лепкого з 9.XII.1891, В. Шухевича з 30.XII.1887, багато листів Пулюєвого батька Павла з різних років 2-ої половини XIX ст., братів і сестер Олександра Пулюя тощо. Дуже цікаві листи з Болгарії, писані драгоманівкою з нечіткими підписами.

Найсильніше враження зробив на нас рукопис господаря дому — спогади про його дитинство, студії, обидві війни й повоєнні часи. Писаний то рукою, то на машинці по-німецькому, цей рукопис доведений до 1956 року. Ще треба опрацювати 20 років; при спокійному способі життя, що дозволяє на контемпляцію, й при відданій опіці молодшої від автора дружини є всякі вигляди на те, що праця буде завершена.

За чаєм, яким гостили нас Пулюї надворі, пішла розмова про минуле, спогади про великого батька, про родину, про знайомих і приятелів у Празі, Відні, Львові, Мюнхені. Не вважаючи на заавансований вік і захитане здоров'я, інж. Пулюй має свіжу пам'ять і неабиякий інтелектуальний капацитет. Він пильно стежить за „Пулюяною'' й запросив нас прослухати австрійську радіоавдицію про батька, яку він зберігає на звукозаписі в своєму архіві. Приємно було слухати об'єктивний огляд життя й праці цього світової слави науковця з підкресленням його українського походження...

Безпосередньо перед прощанням з Пулюями попав нам у руки ще один лист: „Ка унд Ка'' (королівсько-цісарський) посадник Галичини з нечітким підписом захоплено дякує Гофратові Пулюєві за брошуру в німецькій мові п. н. „Україна та її міжнародно-політичне значення''. Лист-подяка датована 17.IX. 1917 р. А висновок: як настав „слушний час'', фізик Іван Пулюй перемінився в політика Івана Пулюя, щоб і з свого боку причинитися до великої справи. Чи не робили так тоді Падеревські, Масарики, Грушевські?

Коли на небі заблисли баварські зорі й світив альпійський місяць, ми попрощалися з господарями, новими приятелями, що їх нам придбав припадок, точніше: панство Вінтоняки. На дорогу подарував нам інж. Пулюй по примірникові студентського екзильного журналу „Праґен Нахріхтен'' (ч. 10/1977), на сторінках якого був надрукований життєпис Івана Пулюя з його портретом. Підпис — дедикація Олександра Пулюя на кожному примірникові, свідчили, що стаття не була без співпраці господаря.

„ІДИ ЗА МНОЮ''

Цього дня сонце вставало яснопромінне і швидко піднімалось по голубому небі. Але на землі була глуха тиша...Звичайно неділя, — в Америці звичай довго спати.

Не так думалось п. Максимові. Пробудившись зі сходом сонця, він глянув на годинник, вискочив з ліжка та став одягатись. Зір його впав на вудку, що стояла в куті.

Вимився нашвидко, всунув у кишеню кусень хліба, взяв рибацьке приладдя і вийшов над озеро.

Йшов досить довго берегом озера аж знайшов поміж кущами затишне місце і швидко розмістившись, закинув вудку.

А сонце вже над водою так і блестить, блестить.

— „Сонце купається у воді'' — казали в нас, подумав п. Максим і заложив на очі темні скла.

— Десь, колись у житті я бачив таке сліпуче сонце — пригадував п. Максим... і думка працювала.

„Ах, та це ж було на „Шибенім Озері'' в Карпатах... і він вже бачив себе юнаком у рядах пластунів на мандрівному таборі, що ним проводив Верховний Отаман Пласту...О...то були часи... часи...Ворохта... Говерля... Піп Іван... Жаб'є... Шещори... Писаний Камінь...—

А вудка ні ворухнеться.

На тому березі озера залунав дзвінок, що скликав на Богослужбу.

— „У неділю хай і рибина відпочиває'' — майнула думка у п. Максима і він почав звивати вудку.

За 15 хв. був вже в дорозі до каплички. Перейшов браму до Зеленого Яку (де міститься капличка) і знайшовсь на пластовій площі.

Праворуч з горба більшими і меншими групами чи одинцем сходили вниз мешканці оселі і миряни великого Детройту, які прибули з Детройту, щоб „відідхнути'' на Діброві.

Свисток, один, другий... і на пагорбі ліворуч з'являються перші ряди пластунів і пластунок, які організовано йдуть на Службу Божу і займають свої місця біля каплички.

Перед вівтарем стає молодий священик о. Тарас Л.

Богослужба починається. Співає хор батьків пластової молоді. Все більше і більше напливає людей. Вже й на лавках немає місця, вже заповнені доставлені лавки, а вони ще йдуть. І куди не провести оком по пагорбі, всюди, де трішки тіні (температура 96 ст.), більші і менші групи.

Ще ніколи їх стільки не було!!!

„Іди за мною'' так починає свою проповідь о. Тарас — словами Ісуса Христа, який промовляв до своїх апостолів.

І продовжує:

„Майже дві тисячі років пізніше малий соромливий хлопчина, побачивши Патріярха Йосифа Першого в часі Його відвідин в Америці у 1960-их роках, почув поклик Господній і передаючи квіти Патріярхові, тихо промовив: „Хочу йти за Тобою''...

...Колись, може 10 років тому і я був таким як і ви пластуном-юнаком і так само як ви сьогодні стоїте тут біля каплички і я стояв в рядах свого куреня і слухав Богослужби, яку служив наш незабутній пластовий капелян о. Іван Прокопович, сьогодні уже покійний.

...І я дуже хотів би, щоб за нових 10 років я знову відправляв тут, у прекрасному Зеленому Ярі Службу Божу, але не сам, а з одним із вас тут присутніх. Не вагайтеся вступати в ряди священиків, бо всі ми тут і ввесь наш український народ потребує, як сказав Валентин Мороз, „апостолів народу''...

(Продовження на стор. 3-ій)

Проф. Кінан в Гарварді...

(Закінчення зі ст. 1-ої)

фічні. Приріст населення росіян є набагато менший, як інших народів Совєтського Союзу. Від 1959 до 1970 р. число росіян зросло лише на 13 відс., а узбеків, наприклад, аж на 53 відс. Це неминуче відіб'ється на економічному й політичному співвідношенні сил, а в будуччині балянс між росіянами та іншими національностями ще більше захитається. Наприклад у війську, хоч росіяни ще займають провідні пости, їх відсоток сильно спадає. Збільшення робітничої сили в СССР приходить виключно з припливу не-росіян, головно з Центральної Азії та Кавказу. Виринає питання про переміщення індустрії в неросійські райони, або масове переміщення робітників в нутро Росії, що викличе пекучі проблеми, так як „гастарбайтери" в Західній Европі.

Ці процеси важливі не тільки для неросійських національностей, але вони також впливають на росіян. Певним є, що вже сьогодні росіяни є меншістю в СССР. Цей факт, як також те, що меншини Совєтського Союзу зростають і національно розвиваються, має великий вплив на психіку росіян. На підставі матеріялів „Самвидату" можна бачити їхнє занепокоєння тим, що Росія стає „опорожнілим гніздом" в наслідок розпорошення росіян по інших республіках, що їхня мова тратить чистоту, розводнюється та що інші меншини їх економічно використовують.

Далі проф. Кінан з'ясував деякі існуючі погляди щодо будучности СССР.

Перший — це погляд Солженіцина й Сахарова, що росіяни повинні повернутися в Росію, а неросійські республіки повинні стати незалежними.

Другий — що СССР повинен перетворитися в дійсну федерацію республік, з повною свободою культурного розвитку.

Третій — що Совєтський Союз існуватиме дальше, але не самі росіяни, а зрусифіковані совєтські патріоти дбатимуть про його збереження, бо вони є режим і вони з нього користають.

Кінчаючи свою доповідь проф. Кінан заявив, що на його думку національна проблема в Совєтському Союзі зростатиме та стане ще більш динамічною і наскільки американці зрозуміють національні проблеми, настільки зрозуміють проблеми СССР.

В УКРАЇНІ ЛЮБЛЯТЬ СПІВАТИ

Київська „Культура і життя" інформує, що серед співосновників кишенькового формату з В-ва „Музична Україна", яке досі надрукувало „Українські народні ліричні пісні" та „Українські жартівливі народні пісні", нещодавно вийшли „Українські народні пісні про кохання". У цьому збірнику є 62 народні пісні, чимало з них — маловідомі. І хоча цей співанок вийшов стотисячним тиражем його блискавично розхопили, пише „Культура і життя".

„Іди за мною"

(Продовження зі стор. 2-ої)

І задивлені очі молоді у проповідника-пластуна, що так простими і сучасними словами промовляє до них.

А ось тут і „Отче наш". Сьогодні співають його пластунки-юначки. Співають так, як і співали давно колись пластуни на Соколі, в Космачі і інших пластових таборах в нашій далекій Україні...

І думає п. Максим: „Та невже ж ці наші внуки, ці самі, що й ми. тільки ми найшлись у іншій площині поступу, який як казав один наш суспільний діяч, проходить по спіралі...А якже ж інакше може бути...?

А по Богослужбі всі спиняємось вгору на пластовий майдан, де має відбутись закриття пластових таборів. Невиносима гаряч дозволяє тільки на коротке ділове проведення програми. Табори закриває коротким словом станичний пл. сен. Михайло Витягловський.

„Сто двадцять вісім учасників (учасниць) таборів. Та зараз відбуватиметься табір зголошених пластунів (нок) на Міжкрайову Пластову Зустріч в Едмонтоні (Канада), зголошених 56 осіб".

Після закриття всі поспішно розходяться із площі, щоб схоронитись перед розпаленим сонцем у тіні дерев чи у новій їдальні „Полтава".

На устах у кожного розмови, а найбільше про молодого священика та його проповіді.

А ось і така думка: „Іду я вчора Дібровою і бачу таку сцену: сидить ст. пластунка Ляля з гітарою і співає, співає, та й гарний же у неї голос, а кругом пластунки, так і вдивляються у свою подругу, а деякі навіть пробують наслідувати. Кажуть вона була інструкторкою співу у таборі.

— Адже ж це ясне. Молодь піде за своїми, за молодими, які віддзеркалюють сьогоднішній день. Тільки, що тих молодих, які хочуть працювати з молоддю, не так то і багато.

А на пластовій площі, де недавно відбувалось закриття вже майже пусто, тільки там залишивсь і стоїть серед своїх колишніх друзів, о. Тарас, у чорній рясі із зосередженим обличчям і задуманим поглядом...

Не відомо, чи слова сьогоднішньої науки віддзвонять хоч у одному серці із тих юнаків, що його так цікаво слухали...

А може? Хто його знає!

Ф. Любинецька

ЮГОСЛАВІЯ НА ПЕРЕХРЕСТІ...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

ський бюрократичний апарат із Београду. Напруження між сербами й хорватами дійшло до високого ступня, коли тайна організація хорватів — „Усташа" підготувала убивство короля Олександра 1934: він був на відвідинах у Франції.

Загально відомі події Другої світової війни в Югославії: військо сербського генерала Мігайловіча і партизани комуніста-хорвата Броза-Тіта боролись проти німецьких та італійських окупантів і самі між собою. Завдяки допомозі з Лондону, перевагу мав Тіто. В Югославії запанував комуністичний режим, централістичний по суті, хоч проголошено окремі національні республіки.

Хорват Тіто сперся на найчисленнішу націю Югославії — на сербів — і досі в цій країні мають перевагу серби. Проти цього протестують інші народи Югославії, і їм (зокрема хорватам) централізована партія пришиває „націоналізм". Як і перед Другою світовою війною, так і тепер є між хорватами групи, що хочуть терором збутися панування Београду і створити незалежну хорватську державу. Також є комуністи серби й хорвати, що орієнтуються на Москву.

Щоб удержати цілість держави, мусить Тіто балянсувати і не дати Москві здобути рішальний вплив на Югославію. В цій політиці немає послідовности: Тіто часто підчеркує в промовах правило — невтручання котроїбудь держави до внутрішніх справ інших країн. Однак він дозволив совєтським літакам перевозити зброю комуністам до Анголи в Африці: це був знак заанґажованости Югославії по боці Москви. Тіто не хоче дразнити „старшого брата" і дозволив совєтській поліції арештувати провідників мадярської революції в 1956 році — Імре Нодя та Пола Малетера, котрі мали захист у югославському посольстві в Будапешті. Проти цього ганебного злочину Москви і проти агресії Хрущова на Угорщину Тіто не протестував. Він карає своїх комуністів-сталіністів, що орієнтуються на Москву, але боїться розриву з Кремлем і совєтським бльоком, хоч вступив у приязні зносини з ворогами Москви — комуністичними китайцями.

Провідники уряду Югославії розуміють небезпеку, яка грозить зі сходу: коли відійде з політичного кону Тіто, то Москва спробує вернути Югославію в „соціялістичну родину" хоч би й „братньою допомогою", як це сталося з Чехо-Словаччиною 1968 р. Для очолювання такої операції знайдуться югославські „Гусаки". Є одне питання: як до такої совєтської агресії на Югославію поставляться держави НАТО? Адже ж панування Москви в Югославії відкрило б Совєтському Союзові безконтрольний доступ до Середземного моря. Можна зрозуміти турботи Тіта і його співробітників у партії й уряді Югославії.

ПОЛЬСЬКИЙ ЦЕНЗОР...

(Продовження зі стор. 1-ої)

соціялізму"; щоденне життя кращає. Коли поляки журяться під кінець місяця, коли дістають поганий крам, коли існує мешканова криза, — то цензура має спонукати пресу писати про ріст, розвиток, поступ, і сипати цифрами про кораблебудівництво і металюргію. Місія: не знати про помилки, надуживання й абсурдність адміністрації... Ми не маємо нічого на експорт, крім м'яса і вугілля, й нарід це знає. Він дивується, чому м'ясо йде на експорт замість до м'ясарень. Але, чим більші труднощі, тим більше екстраваґантна роля преси. Ми навіть не сміємо хвалитися нашим м'ясним експортом! Зокрема ж тоді, коли з нього користає СССР...

„Серед проскрибованих висловів, такі: професійні недуги, випадки при праці, занечищення довкілля, страйки, п'ятиденний тиждень праці, домагання підвишки платні, криза молоді, та навіть конфлікти поколінь...І не тільки вислови, але також прізвища людей та згадки про недавні події, як напр. бунт 1956 р., робітничі страйки 1970 і 1976 рр., оборона людських прав, — усе це має запастася в нашій історії. Молодь не знає ні про недавні, ні про минулі події. Нове покоління не може продовжувати дії, яку попереднє залишило, бо всі документи знищені, або сфальшовані, а книжки усунені з бібліотек. Коли в 1976 р. помер Антін Слонімський на 82 р. життя, відомий зі своєї патріотичної стійкости, цензура дістала наказ: „Його смерть матиме тільки одну згадку в одному часописі, „а некролог зладить міністер культури".

Стжижевський цитує філософа Колаковського: „Там, де офіційні слова втратили будь-яку вартість, всі знають, що вони брехливі, й ніхто не дивується, що хруща називають соловейком, а петрушку — симфонією". (Чи це не алюзія до відомої „Петрушки" Стравінського, в якій переважають вкрадені українські мелодії? — С. Н.). Але сам він, Стжижевський, менший песиміст: „Усі навчилися відрізняти правду, від фальшу... бо слухають радіо „Свобода" й „Вільна Европа".

Після приїзду до Швеції, „3-14" відіслав фотокопії вивезених документів до Польщі, до Комітету оборони робітників. І зразу підпільні видання розголосили цензурні директиви, збори письменників у квітні 1976 р. запротестували проти „чорних списків", а „летючі університети" вчать молодь рідну історію... Недаремно совєтські „дисиденти" вивчають польську мову, щоб читати те все, - закінчує своє реверяції „цензор".

ЗСА запустили другу ракету в напрямі Венери

Кейп Каневерал, Фльорида. — У вівторок, 8-го серпня, звідсіля запущено в космос ракету „Венус 2", яка за чотири місяці повинна долетіти до плянети Венери, щоб разом з іншою ракетою, „Венус 1", яка вилетіла в космос ще в травні ц. р., досліджувати ту плянету, яка розміром і відділенням від Сонця дуже подібна до Землі, але де атмосфера два рази тяжча від атмосфери Землі, а температура доходить до 900 ступнів Фаренгайтера.

Космічна ракета „Венус 2" повинна опинитися в орбіті Венери 5-го грудня ц. р., а „Венус 1", хоча запущена багато скоріше, то наблизиться до Венери тільки 4 дні раніше.

Крайове Аеронавтичне і Космічне Управління (НАСА) інформує, що розбудова і полет обох ракет на Венеру коштуватиме біля 230 мільйонів долярів, але користі будуть великі, бо дослідження Венери дасть науковцям краще зрозуміння щодо нашої плянети, Землі.

НА МАРҐІНЕСІ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

вано, як одиниця з великим числом членів, з Канади плюс з ЗСА, наше Товариство має далеко більші можливості діяти як одиниця сильна, чи то вже на суспільній, громадській ниві, чи в обороні наших прав та традицій тут, на континенті, чи в цілому світі. Доказом такої діяльности були, між іншим, численні протести та листи до майже усіх медичних товариств вільного світу в обороні Плюща, д-ра Плахотнюка та інших наших дисидентів.

Товариство організує доповіді для громадян, головно на медичні теми. Також і на теми загально українського зацікавлення, як наприклад, на минулому з'їзді в Чікаго в 1977-му році. Відбувся тоді панель для громадянства на тему, як затримати при українстві молодь. В панелі взяли участь священики, заступники молодечих організацій та виховники молоді. На тому ж з'їзді зорганізовано доповіді для старших віком громадян, які мали змогу послухати цінних порад наших лікарів, спеціялістів з ділянки ґеріятрики.

В Чікаго УЛТПА незабаром відкриє Консультаційну Клініку спеціялістів для українців з браком фінансових можливостей. В цій Клініці вони зможуть дістати опінію спеціяліста безплатно.

Одним з найголовніших послань та обов'язків нашого Товариства є видання квартального журналу „Лікарський Вісник". Завдяки висококваліфікованій редакції, цей журнал уживає українську медичну термінологію та гарну українську мову. Це й єдиний медичний журнал в українській мові у світі. Навіть в Україні зникли від деякого часу медичні публікації в рідній мові.

Наше Товариство старається заохочувати усіх доповідачів уживати рідну мову. Усім нам ясно, що як не стане нашої мови — то можемо забути про українську державу, в якій би то формі ми про неї не мріяли!

Цікавим є ще факт, що при УЛТПА існує відповідна Комісія, яка слідкує за надуживанням психіятрії для інакомислячих в Україні, а оце на минулому З'їзді покликано до життя постійний Комітет допомоги політичним в'язням.

Список жертводавців на „Поміч Україні"

Центральний Фонд Суспільної Служби Українців Канади для допомоги політично і релігійно переслідуваним та виселеним українцям —

— від дня 24-го червня 1977 до 30-го червня 1978 р.

Організації, Церкви, Установи:

325.00 дол. — Комітет Українок Канади, Гамільтон;
200.00 дол. — Укр. Кредитівка св. Миколая, Торонто;
161.28 дол. — Т-во Укр. Інженерів, Торонто (збірка);
139.00 дол. — Просвіта, Тандер Бей;
100.00 дол. — ОУК Центр. Управа, Вінніпеґ;
90.00 дол. — Комітет Українок Канади, Гамільтон;
80.00 дол. — Клюб Сеньйорів св. Ольги, Лонг Бренч;
59.65 дол. — І-ша Див. УНА, Ст. Кетеринс;
по 50.00 дол. — ЛУКЖ — Архиепархіяльна Управа, Вінніпеґ, Укр. Євангельська Церква, Торонто, Укр. Кредитівка, Гучісон Ст., Монтреаль, Укр. Кредитівка, Північний Вінніпеґ;
25.00 дол. — Укр. Кредитівка „Віра", Вінніпеґ;
16.00 дол. — Укр. Греко-Православна Церква, ССт. Марі.

Індивідуальні пожертви:

500.00 дол. — П. Лесюк, Росбурн, Ман.;
250.00 дол. — М. Главка, Гамільтон;
по 100.00 дол. — Б. Михайлович, Чікаго, І. Монастирський, Торонто, Г. Пінюта, Форт Френсис, Онт., Г. Слободяник, Вітбі, Онт.;
91.00 дол. — о. Д. Гнат, Ґлендон, Альберта;
55.00 дол. — о. І. Радкевич, Вінніпеґ;
по 50.00 дол. — О. Басараб, Торонто, І. Бобик, Сидней, Н. С., М. Хомич, Торонто, З. Дуда, Торонто, Д. Герман, Флин Флон, Ман., Ю. Крайчик, Кенора, Саск., С. Швед, Сімко, Онт., В. Татарнюк, Бруно, Саск., о. В. Жолкевич, Торонто;
32.00 дол. — о. В. Панчишин, Пайн Ривер, Ман.;
по30.00 дол. — Н. Дуда, Со. Поркюпайн, Онт., Н. Ґаврачинська, Вінніпеґ, І. Кушпета, Торонто, К. і У. Няйко, Торонто, С. Олесницький, Торонто, о. Р. Закревський, Ґімлі, Ман.;
по 25.00 дол. — І. Голуб, Детройт, Р. Колісник, Торонто, В. Кецала, Торонто, о. В. Олах, Флин Флон, Ман., М. Спольська, Торонто, Ю. Стефаник, Едмонтон, С. Шологон, Дургам, Онт.;
по 20.00 дол. — Є. Бровар, Барнвелд, Н. Й., М. і Я. Xархаліс, Торонто, М. Дорош, Торонто, о. П. Гардибала, Йорктон, Саск., О. Яхно, Лонг Айленд Ситі, Е. Калужняцький, Вінніпеґ, М. Клименко, Міссіссаґа, О. Карпа, Вінніпеґ, К. Ковча, Торонто, М. Карпій, Торонто, П. Клим, Торонто, А. і Н. Никифорук, Н. Батлфорд, Д. Олексишак, Торонто, Б. Піх, Торонто, Т. Соломон, Торонто, В. Верґановська, Торонто, М. Завадівська, Дургам;
18.00 дол. — Леся Радкевич, Торонто;
по 15.00 дол. — Владика Н. Дебрин, Торонто, Т. Коваленко, Ніяг. он Лейк, І. Сливинський, Вінніпеґ;
по 12.00 дол. — Б. Любинський, Торонто, Г. Помазак, Торонто;
по 10.00 дол. — К. Бігус, Торонто, Д. Деркач, Торонто, В. Федак, Торонто, М. Фендерис, Торонто, Т. Ґураль, Віловдейл, Т. Гуцал, Излим, Н. Джерзі, П. і А. Іванів, Торонто, Г. Яськів, Торонто, К. Юник, Торонто, П. Кондратюк, Вермет, Ман., О. Ковальський, о. М. Мартинків, Едмонтон, А. Назар, Брендон, Ман., Н. Пріц, Едмонтон, Р. Політило, Веґервіл, Алта, М. Паращак, Торонто, П. Р., Є. Рудакевич, Сиракюзи, Н. Й., Й. Свора, Торонто, С. Серденко, Торонто, Н. Селеман, Торонто, С. Шеркун, Юньйон, Н. Дж., С. Войціховський, Торонто, Н. Жила, Селкірк, Ман.;
7.00 дол. — Ф. Тарасова, Торонто;
по 5.00 дол. — А. Храпливий, Торонто, В. Добко, Йорктон, Саск., І. Фурдзин, Торонто, В. Фірман, Торонто, А. Яцинич, Торонто, Кульчицька, Торонто, К. Крупник, Торонто, о. І. Майба, Боніто, Ман., Б. Вагнер, Монтреаль, Е. Візниця, Ля Саль, Кве.;
1.00 дол. — П. Тесеп, Коговс, Н. Й.

Разом $4,191.93

Всім жертводавцям щиро дякуємо. Хто ще не зложив своєї пожертви, просимо вислати її на цю адресу:

"POMICH UKRAINI"
2445 Bloor St. W., Toronto, Ont. Canada M6S 1P7

Святкова зустріч випускників школи українознавства Товариства „Рідна Школа" в Детройті

Матуральні іспити учнів останньої кляси нашої школи відбулися 13-го і 20-го травня під проводом комісії педагогів, що її цього року очолював колишній директор д-р Богдан Лончина.

Успішно склали іспити зрілости наступні учні: 1. Баран Богданна, 2. Бараник Ірина, 3. Дутко Олександер, 4. Захарій Ольга, 5. Зайців Павло, 6. Калитяк Роман, 7. Кучер Лідія, 8. Лазуренко Степан, 9. Музичка Дарія, 10. Несторович Дана, 11. Паламарчук Марія, 12. Потапенко Віктор, 13. Прийма Марта, 14. Сеник Мирон, 15. Серафин Лідія, 16. Сіра Оксана, 17. Сливка Леся, 18. Чапельська Дарія, 19. Федорович Маркіян.

З нагоди закінчення шкільного року, Т-во „Рідна Школа" влаштовало святкову зустріч цьогорічних матуристів з громадськістю Детройту. Вона відбулася 10-го липня ц.р. у відновленій залі Українського Осередку при вул. Карпентер.

Найбільш ефективною частиною програми була відправа випускників. Вони зайняли в чоловому ряді, прикрашені живими квітами круглі столики.

Від учнів школи промовляв учень 10-ої кляси Петро Ворик. „Наші вчителі поклали багато старань, щоб ми, разом з вами знали хто ми й чиї ми діти" — сказав він. „Будьмо вдячні за це достойним виховникам і також нашим батькам, які трудилися, щоб вивести нас у люди й зробити з нас гідних своїх послідовників".

Від матуристів говорив Роман Калитяк. Він заявив, що в часі одинадцятилітнього навчання в рідній школі випускники здобули основне знання української мови й культури наших предків. Це дуже цінні надбання, коли зважити, що всі випускники народилися тут, в Америці, й України ніколи не бачили. „Чи не думаєте — казав він — що цей імпозантний подвиг дорогих нам учителів Школи Українознавства й наших батьків гідний найвищої похвали?"

Опікунка матуральної кляси, учит. Любов Маринюк висловилася з признанням про досягнення матуристами першого й основного етапу свого життя. Вона надіється, що вони продовжуватимуть працю над собою. Перестерігає перед облудними приманами самолюбного матеріялізму, перед порожнім блиском життєвих приман. „Не йдіть за юрбою, ідіть у світ з широко відкритими очима й серцями. Запам'ятайте на все життя, що тільки тоді пошанують вас люди, коли ви шануватимете все своє рідне й самих себе. Прислухуйтесь уважно до тих нескорених героїв, переслідуваних за оборону національних прав України. Вони очікують від вас допомоги". Слова вчительки викликали помітне враження. З привітальними промовами виступили теж дир. Ірина Тарнавська, а від Управи Товариства — Валентина Євич.

Пані з Імпрезової комісії, під проводом голови В. Євич, влаштували бенкет, причинившись до викликання родинного настрою на залі. Приявні отці провели молитву й почалась спільна трапеза.

Під час бенкету, колишній випускник нашої школи, а тепер молодий адвокат Роман Тарнавський представив поіменно всіх випускників. Кожен з них одержав матуральне свідоцтво й книжку „Ґранітні Обеліски" Симоненка, подарунок Т-ва „Рідна Школа".

На одному із столів було виставлене великих розмірів табльо з фотознімками випускників і членів Матуральної комісії. Мистецьке оформлення табльо, копія якого поміщена у Свободі, виконала пані Ірина Величковська.

Зустріч закінчилася забавою молоді при звуках мелодій, передаваних з платівок.

Хоча звичайно рідношкільні імпрези відбувалися у виповнених гостями залях, цим разом публіка не дописала, очевидно, з великою шкодою для молоді, яка потребує моральної підтримки.

Осип Сливинський

СТАНОВИЩЕ Українського Демократичного Руху до фільму „Голокост"

У квітні ц. р. на телевізійному екрані НБС у ЗСА показано фільм п. н. „Голокост". У ньому зображено одну з більших трагедій людства: фізичне винищення шістьох мільйонів людей за те, що вони були жидами. Фільм привернув до себе увагу багатьох мільйонів глядачів і мав чималий відгук у світовій публічній опінії.

Треба привітати сам факт доведення до свідомости сучасних поколінь макабричного злочину минулого, але одночасно треба засудити байдужість авторів фільму до терпінь і жертв інших народів, а ще особливо треба натаврувати ті місця фільму, де зроблено спробу заплямувати добре ім'я кількох народів, а в тому числі й українського. З телевізійного екрану пролунало звинувачення українців у тому, що вони були частково спільниками нацистів у знищуванні жидів.

Як же виглядають ці звинувачення у світлі фактів?

Під час Другої світової війни, коли в Україні розгорталася нацистська акція масових злочинів супроти жидів, один із більших духових провідників українського народу в той час, митрополит Андрей Шептицький проголосив у березні 1942 р. відоме і нині вже славне послання п. н. „Не убий!" Значення його тим більше, що українці тоді (як і тепер) не мали своєї самостійної держави і свого уряду, який міг би говорити від їхнього імени. У своєму посланні Андрей Шептицький м. ін. писав:

„Дивним способом обманюють себе і людей ті, які політичне вбивство не вважають гріхом, наче б політика звільняла людину від обов'язку Божого закону та оправдувала злочин, противний людській природі".

Курт І. Левін, син львівського рабина Й. Левіна, згадує про листа Митрополита такими словами:

„Протягом німецької окупації він (Шептицький) допомагав і переховував жидів та в ім'я Христа закликав вірних своєї Церкви до самодисципліни, погрожував карою і політичними наслідками після закінчення війни... Звичайно, німці сконфіскували його листа, не зважаючи на це, той лист був прочитаний у кожній (українській) греко-кат. церкві. В листі відкрито і відважно продискутовано становище жидів і висловлено пересторогу українцям, щоб вони ані безпосередньо, ані посередньо не брали участи у знищуванні жидів".

(Kurt I. Lewin. Archbishop Andreas Sheptytsky and the Yewish community in Galicia during the Second World War. Unitas, vol. XII, Summer, 1960).

Рабин д-р Герцоґ оцінює ролю Митрополита Андрея у рятуванні жидів так:

„Коли німці почали організовані погроми в Рогатині (місто в Західній Україні), митрополит А. Шептицький звернувся листом до Гіммлера, в якому він з усією рішучістю і натиском запротестував проти вбивства невинних і безборонних людей. Цей його крок викликав у той час великий подив, бо він був чином великої мужности, тому що тоді ніхто в Европі не мав відваги виступити відкрито проти жорстокого Ґестапо на оборону жидів. За прикладом А. Шептицького пішло українське населення, стараючися допомагати переслідуваним жидам, де і як тільки могло. Українці, рискуючи своїм життям, переховували в себе жидів, а це було заборонено під карою смерти. До цього ще треба додати, що в той час самі українці важко терпіли під терором Ґестапо" (G. Prokoptschuk: Der. Metropolit. Munchen, 1954).

В українських архівах на еміґрації зберігаються оригінали повідомлень німецької поліції про розстріли українців за переховування жидів. Звичайно, це не означає, що серед українців не було таких, які під примусом або й добровільно брали участь у нищенні жидів (переважно в рядах німецької поліції). Але з другого боку не було й нема в світі такого народу, серед якого не було б злочинних елементів. До них ставляться з презирством їхні власні земляки та вкривають їх ганьбою. Так роблять українці і так роблять жиди, серед яких також було багато таких, які служили в німецькій поліції і вбивали своїх братів по крові й вірі.

Ми, Український Демократичний Рух і незалежні демократи, що в основу своєї діяльности поклали, м. ін., програму співпраці між українським і жидівським народами, будемо очікувати, що поміж жидами знайдеться шляхетний муж, який, ідучи за прикладом митрополита А. Шептицького, з приводу фільму „Голокост" напише до своїх земляків листа п. н. „Не плямуйте доброго імені українців". Він був би особливо на часі тепер, коли українських патріотів ув'язнюють і вбивають у СССР тільки за те, що вони прагнуть до особистої і національної волі. В Україні, в тюрмах і таборах та в цілому СССР зав'язалася дружба між українськими і жидівськими борцями за волю. Прикладом свого життя і словом вони ламають бар'єри, які ділять наші народи та створюють особисті й національні трагедії по обидвох сторонах. Треба докласти всіх зусиль, щоб той шляхетний прорив крізь темряву вікових непорозумінь не пропав безслідно під напором людей злої волі. Нині жиди мають сильнішу позицію в світі, як українці, і тому їм належить ініціятива в цьому шляхетному ділі. Від їхніх провідників залежатиме, як розвинуться українсько-жидівські взаємини, і то тим паче, що в Україні є найбільше скупчення жидівського населення в Европі.

Ми ж, із свого боку, закликаємо українців до спокою та зрівноважености. Нема причин для хвилювання, бо наша совість чиста. Український народ витримав усі випробування Другої світової війни з честю і гідністю.

Якщо ж ідеться про українсько-жидівські взаємини під час Другої світівії війни, то найбільше тепер є на потребу сумлінне наукове дослідження їх. Це можуть зробити наші наукові установи і в цьому треба їм допомогти.

Президія УДРуху:
Д-р Атонас Фіґонь, мґр Роман Ільницький, проф. Михайло Воскобійник, д-р Роман Барановський, д-р Олег Волянський, проф. Олег Федишин, інж. Ірина Шох, д-р Євген Перейма

Це становище Президії УДРуху підписали ще 50 інших членів УДРУху та видатніших незалежних українських громадян. Якщо Ви згідні з цим становищем, напишіть про це до:

Ukrainian Democratic Alliance P. O. Box 1833 Grand Central Station, New York, N. Y. 10017

Президія УДРуху додасть ваші підписи до тих, які вже зголосились, і перешле центральним жидівським організаціям, радіостанції НБС та іншим зацікавленим інституціям. Ви можете також зібрати підписи від українців Вашого міста і передати їх місцевим жидівським організаціям, школам тощо.

Українці на Міжнародному Конґресі в Мюнхені

Мюнхен (ОУПС). — Тут у приміщеннях Мюнхенської Виставки відбувся в днях 31-го липня — 5-го серпня 1978 XIX Міжнародний Конґрес Прикладної Психології — АІПА з участю понад 2 тисяч осіб. З СССР була 10-членна делеґація, з України не було нікого. З українців у діяспорі участь у конґресі в характері гостей взяли: мґр Степанія Строконь із Австралії (психотерапія, соціопсихологія) та проф. Яр Рудницький з Канади (соціопсихологічні основи двомовности й двокультурности) на сесії 11 серпня 1978. В дискусії з монтреальськими доповідачами на конґресі цей останній захищав право інших мов як англійська, французька на статус „канадських", виступаючи проти терміну „канадські мови" виключно для двох „офіційних". Становище проф. Рудницького підтримали й інші дискутанти на цій сесії.